

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija

Apvienoto Nāciju
Izglītības, zinātnes
un kultūras organizācija

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
LITERATŪRAS, FOLKLORAS
UN MĀKSLAS INSTITŪTS

Akadēmijas laukums 1, Rīga LV- 1050, Latvija, tel. 7212872, fakss 7229017, e- pasts litfom@lza.lv

Stāstu laiks bibliotēkās

Kā iemācīties stāstīt stāstus?

Guntis Pakalns
2009. gada martā

Kā iemācīties stāstīt stāstus?
Uz šo jautājumu var atbildēt ar
vienu vārdu. Kāds tas ir?

Stāstot!

Pārējais viss ir nianšes.

Bet, lai iemācītos, ir vajadzīga **vēlēšanās mācīties.**

Vai arī – **vajadzība.**

Kur noder prasme stāstīt stāstus?

Stāstu stāstīšana un stāstu klausīšanās ir viena cilvēku pamatvajadzībām kopš sirmas senatnes.

Profesijas: .....

- Ikdienas situācijas: .....

Kas ir stāsti?

- Par gadījumiem savā un citu cilvēku dzīvē (**nostāsti**, dzīvesstāsti, atmiņas, sapņi...).
  - **Pasakas** – brīnumu, dzīvnieku, sadzīves.
  - **Teikas** – izcelšanās, vēsturiskās, mitoloģiskās (te arī: mīti, spoku stāsti, mūsdienu teikas).
  - **Anekdotes**, joki, tosti, izjokošana...
- Par šiem stāstiem interesējas folkloras pētnieki.

Kur vēl ir stāsti?

Grāmatās: literārās pasakas, noveles, romāni, ceļojumu apraksti, fantāzijas literatūra, komiksi.

Ekrānos: filmas, reklāmas, ziņu raidījumi.

Uz skatuves: lugas, pantonīmas, operas.

Kur vēl?...

Taču citi stāstīšanas veidi un **tehnoloģijas nespēj aizstāt mutvārdu stāstīšanu!**

Kādas ir stāsta pazīmes?

Sākums, vidus un beigas.

Sižets – notikumu secība.

Darbojošās personas.

Vieta, laiks.

Piederība noteiktam žanram.

Katram stāstu žanram ir savas robežas un iespējas - savi "spēles noteikumi".

Stāstus var iedalīt pēc:

- **Satura** (mīlas stāsts, varoņteika, par blondīnēm, notikums pie galda, ...).
- **Formas** (brīnumu pasaka, fabula, reklāma, izjokošana, pasaka vai stāsts dzejā, ...).
- **Funkcijas** (baidāmie, audzinošie, pamācošie, izklaidējošie...).
- **Stāstīšanas situācijas** (pasaka pirms miega, spoku stāsti tumšos bēniņos, darba meklētāju stāsti, stāvēt rindā veikalā, uz skatuves...).

Kādas ir labā stāstījuma pazīmes?

- Interesants, piemērots, mērķtiecīgs **saturs**.
- Skaidra **forma**.
- Skaidra valoda – **saprotamība**.
- Labs **priekšnesums**.
- **Izteiksmīgums** – nepārspīlējot.
- **Apjoms** – ne par īsu, ne par garu.
- **Dialogs** ar klausītājiem.
- **Situācijas** izjūta.
- ...?

**Un tātad –
kā iemācīties stāstīt?**

Kur un kā atrast savus stāstus?

Senos laikos stāstus mantoja galvenokārt mutvārdos.
Mūsdienas nereti ir savādāk.

Stāstus var atrast arī:

Bibliotēkā, grāmatās.

Dzīvē – skatoties, klausoties, izjautājot citus.

Atmiņā.

Internetā: www.ailab.lv, www.anekdot.ru etc.

Izvēlies to, kas tev patiešām patīk!

Ko gribi ar šo stāstu pateikt, vēstīt???

Daudzi rakstīti teksti nav piemēroti stāstīšanai. Ko darīt? Kā pielāgot?

Kā atcerēties stāstu?

- Izlasīt vairākas reizes, tad mēģināt atstāstīt.
- Garākus stāstus jāmācās pa gabaliņam.
- Stāsta uzbūve – personas, vietas, notikumu secība!
- Vizualizēt – redzēt notiekošo.
- Necensties atstāstīt vārdu pa vārdam! Bet der iemācīties īpatnējos izteicienus, formulas.
- Veidot savu stāstu!
- Stāstīt un stāstīt!

Kā atcerēties anekdotes?

- Pierakstīt - svarīgākos vārdus vai izteicienus.
  - Kādam izstāstīt.
  - Padarīt citus atkarīgus no tavām anekdotēm.
  - Kārtot pa tēmām, “atslēgas vārdiem”.
  - Trenēties – katrai situācijai savu anekdoti.
  - Trenēties - just situāciju!!!
  - Atcerēties, kam esi šo anekdoti jau izstāstījis.
- Nav svarīgi zināt visas anekdotes, bet gan –
vienu nākošo!

Stāsta “slīpēšana”:

- Sākums un beigas!
- Valoda – skaidri, pietiekami skaļi, bez liekvārdības. Pauzes!
Vienkāršība. Satura un uzbūves skaidrība.
Dialogi – dažādas balsis!
- Situāciju iespējas (komika, saistība ar dzīvi, klausītāju iesaistīšana).
- ŽESTI. Ķermeņa valoda.
- Stāsti “noslīpējas”, tos stāstot!!!

Uzstāšanās

- Vispirms sev, vienatnē: izstāstīt vairākas reizes, skaļā balsī. Var arī savam sunim vai kaķim. Tad - vienam vai dažiem klausītājiem. Tērps, tēls!
- Pārkārtot telpu, lai ērti. Mikrofons, gaismas.
- Arī ikdienā veidot situācijas, kad cilvēki vēlas tevi klausīties.

Uztraukums... Kā ar to cīnīties?

- Klausītāji gaida stāstu, ir **labvēlīgi** noskaņoti. Nebaidīties! Netaisnoties!
- Stāsti kādam no viņiem. Bet neaizmirsti pārējos!
- Labi sagatavo stāstu un priekšnesumu.
- Elpošana, ķermenis, rokas, acis, smaids...
- Vieta – ja nav ērta, pārkārto.
- Biežāk uzstāties.

Ko tālāk?

Meklēt un mācīties jaunus stāstus.

Biežāk uzstāties, dažādās situācijās.

Mācīties no kļūdām (klausīties ierakstus, analizēt uzstāšanos!).

Meklēt domubiedrus.

Mācīt citus.

Stāstnieks – tā var būt arī profesija vai vaļasprieks.

Stāstnieku konkursi bērniem

- Var piedalīties katrs, organizē bērnu un jauniešu folkloras kopas.

- Notiek rudenī, vispirms skolā vai folkloras kopā, tad novadā. Fināls – Rīgā.

- 5 minūtēs:

Jāpiesaka sevi (vārds, vecums, no kurienes).

Pasaka.

Gadījums.

Anekdote (ātrruna, vai kas cits īss).

Anekdošu konkursi

1. aprīlī, bet var arī citā laikā.

Varat tos viegli sarīkot paši!

Iespējamās formas:

■ Aplis.

■ Cīņa grupās.

■ Kā apdziedāšanās.

■ Kā *Zvaigzne Nr. 1*.

Lai grūtāk: stāstīt par noteiktu tematu vai turpināt tēmu.

Daži citi resursi Latvijā

Latgalē – **Ziņgētāju un stāstnieku konkurss** Viļānos, februārī, organizē Iveta Dukaļska.

Kurzemē – stāstnieku festivāls “**Ziv zup**” aprīļa beigās.

Ventspilī – vakarēšana Amatu mājā un stāstu klubs H. Dorbes muzejā.

Zvirbulis – skatuves runas konkurss(?)...

Stāstniekus var klausīties **radio**, meklējiet <http://www.latvijasradio.lv/>

raidījumus *Bijis – nebijis* pirmdienās 19.15 un *Labu nakti!* 19.50.

Stāstīšana pieaugušajiem

Stāstīt var katrs, bet stāstīšana ir māksla!

- Latvijā ir labi stāstītāji, bet viņi nav organizēti.
- Jāveido klubi, kopienas.
- Neizmantotas iespējas: stāstu vakari, stāstnieku festivāli, stāstnieki muzejos, bibliotēkās...
- Folkloras pasākumos jāatrod vieta stāstiem un stāstniekiem!
- Jāpaaugstina mutvārdu stāstīšanas statuss.
- Apmācības iespējas, resursus internetā, grāmatas latviski!

Derīgas adreses par *storytelling*:

<http://www.timsheppard.co.uk/story/faq.html>

<http://falcon.jmu.edu/~ramseyil/storyhandbook.htm>

<http://www.storynet.org/>

<http://www.callofstory.org/>

<http://i.webring.com/go?ring=storytelling>

<http://www.timsheppard.co.uk/story/>

<http://www.eldrbarry.net/>

<http://www.scottishstorytellingcentre.co.uk/>

<http://www.erzaehlen.de/>

<http://www.fairytale.de>

<http://www.stories.uni-bremen.de/>

Literatūra par stāstīšanu latviski:

- Silvija Geikina. Retorikas pamati. Raka, 2003., 111 lpp.
- Dzintra Mendziņa. Vārds, doma, runa. Sol Vita, 2004., 263 lpp.
- Inta Alekse. Runātprasme. Raka, 2003., 126 lpp.
- Ilga Reizniece. Rokasgrāmata folkloras mācīšanā. Zvaigzne ABC, 2006, 144 lpp.
- Jāzeps Rudzītis. Latviešu vēstītājfolkloras dzīve tautā. Zinātne, 2006., 183 lpp.
- Cilvēks, dzīve, stāstījums. Rakstu krāj. Latvijas antropologu biedrība, 2002., 155 lpp.
- **Edgars Kramiņš. Runas prasme saziņā.** Biznesa augstskola Turība, 2005., 688 lpp.
- Pakalns, Guntis. Stāstnieku kustība Rietumu pasaulē un tās iespējas Latvijā. // Meklējumi un atradumi 2008, rakstu krājums. Rīga : Zinātne, 2008, 142. – 170. lpp.

Tātad - kā kļūt par stāstnieku?

■ Stāstīt, stāstīt, stāstīt!

Lasīt: *storytelling.*

Meklēt domubiedrus: Guntis Pakalns: 1859@inbox.lv, 29125869,

Māra Mellēna: 26522141, mara.mellena@gmail.com

Ina Celitāne: 26428513.

*Autors atļauj
mācību nolūkos
šo materiālu izplatīt tālāk.*

